

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Glas preobloženega kmeta.

(Odrto pismo okrajnemu odboru ptujskemu in okrajnemu šolskemu svetu).

Došel nam je iz ptujskega okraja dopis. Ker je njegov zadržaj imeniten in ker utegnejo drugod tudi jednake razmere in jednake pritožbe biti, zato ga objavimo na prvem mestu našega tednika. Glasi se tako-le:

Odkar imamo novi okrajni zastop, se že to in ono na boljše obračati začinja, pa še se itak marsikaj gnjilega nahaja. Prav dobro vem, ka se zastarela bolezen ne more koj na mah zvrčiti, tudi pokvarjeno vino se ne da v par dneh popraviti, sčasom pa le gre, če se prav spozna, v čem je pogreška, in se potem pravo vračilo upotrebi. Pa naj v kratkem rečem, kaj nameravam povedati. Vsi vemo, ka se iz okrajne blagajnice na šole in ceste največ denarjev potrosi. Kaj se šol tiče, nadejamo se, in prosimo novoizvoljeni okrajni šolski svet, v kterega popolno zaupanje imamo, naj nas za božjo voljo ne sili tako, kakor prejšnji, nemškutarski, zdaj, v teh strašno slabih časih, novih šol staviti. K čemu so v obče take velikanske zidance? Ena soba naj bi se dodala, kder je res potrebno. Saj smo se mi v prejšnjih ne tako štimanih šolskih hramih, hvala Bogu, tudi nekaj naučili, pa bi še se kam več, ko bi se ne bila nam nerazumljiva nemščina silama, in se ve da brez vsega uspeha, po plehah in za kečko, v glavo vbijala, in se tako mnogo dragega časa zgubilo. Pa o tem naj drugi pišejo, ali pa tudi ne, saj vsak, kdor nima slame in sena v glavi namesto možganov, sam vé in lahko uvidi, kako bedasto je, deco trpinčiti s tujim jezikom poprej, ko se v materinščini brati, pisati in računati popolnem ne navadijo, in krščanskega nauka ne naučijo. Toliko zaradi šol; zavoljo cest pa za zdaj samo pitam: kako to pride, ka ima stavljene mostov, popravek in navažanje cest, lekič v celem okraji, tisti Vojsk, ki, kakor v „Gospodarji“ beremo, vedno proti našim glasuje, ali sam rad, ali pa, ker ga pre ima bogati Kaiser pretesno na

vojki, pa mu pre more plesati, kakor mu ta zažveglja; mi kmeti pa, ki bi zdaj, ko nimamo več tako silnega dela, tudi radi kakšen groš si zaslužili, moramo ga gledati, kako se „po mesarskem“ mimo nas vozi. Zato se mi zdi, ka bi bolje bilo, če bi se taki podvzetki na manjše kose delili, in večim poverili ne samo kakim trem, štirem v celem velikem okraji v roke dali; kajti mi kmeti bi tako delo v svojih občinah tudi radi prevzeli in bi reč bar tudi tako zvesto, če ne morebiti bolje in ceneje, dovršili kakor imenovani „Hotelar“. To dvoje hotel sem povedati in zapitati: na čem smo s okrajno hraulinico, na kojoj tako težko čakamo?

M. M., kmet.

Gospodarske stvari.

Splošni nauki gospodarski.

II. 5. Ne kvartaj! Ta nauk je tudi potreben, da bi se varovali pred to zelo škodljivo strastjo tistih, kateri se še ne pečajo z igro, a katere bi to morebiti mikati utegnilo, „Z igro še nobeden obogatil ni“, je stara resnica; mnogo nevednih igralcev, posebno pa kmetov, izgubilo je v igri vse imetje. Zvlasti pa odsvetujemo najto-plejše, naj se kmet ne podaja v igro z izurjenimi igralci po mestih, kateri so med seboj pogovorjeni in oskubijo kmeta, ki se jim pridruži, navadno do čistega. Po novinah se mnogokrat bère o takih žalostnih prigodbah.

6. Ne stavi v loterijo! Utegnil bi v loterijo znositi mnogo, mnogo denarja ali nazaj dobiti nikoli nič. Ako hočeš staviti ves svoj up na loterijsko srečo, popolnem si zgrešil pot do sreče — in uže v nesreči in nezadovoljnosti tičiš.

7. Ne kratkočasi se z gosposkimi zabavami! Tudi kmet naj si časih ob nedeljah in praznikih malo od tedenskega truda oddahne, tudi on naj si privošči kratkočasenja; toda zabave njegove naj bodo njegovemu stanu primerne in ne drage. Dragi in škodljivi kratkočasenji sta neizmerno pitje in igra, a tudi lov. Lov nikakor

za kmeta ni. Če bi uže samo ob nedeljah puško v roko jemal, kar pa ne pristoji kristijanu, ne bi še toliko oporekali; toda lov se preminja v strast, in lovec-kmet bi utegnil svoje delo tudi v tednu zanemarjati. Lov je pa silno draga reč, to vedo loveci in nelovci ali kmet denarja za druge reči boljše potrebuje, kakor za smodnik.

8. Ne porabi pri hiši, kar lahko prodajaš in česar pri domu silno ne potrebuješ! Nastali so za kmeta zaradi velikih davkov, slabih letin in male vrednosti pridelkov tako slabi časi, da mora strašno paziti, kje kakošen krajcar vlovi, da plačuje davek, da si kupuje obleke, soli in družega, kar mora biti. Zato Ti svetujemo, prodajaj živad, kokoši, gosi, purane; za ta živež Ti plača meščan lepe novce; Ti moraš v sedanjih slabih časih z drugim, slabšim živežem tudi v praznikih zadovoljen biti. Poznam kraje, kjer kmet nikoli kuretine doma ne sné, kjer morebiti gospodinja na leto 20 jajec doma ne porabi. Taki kmetje pa tudi boljše shajajo, kakor tisti, kateri s purani doma gostè. Pri zabeli, maslu, slani (špehu), mleku, se lahko mnogo prigospodinji; in to so kmetski pridelki, kateri imajo vedno svojo ceno, glej zatorej, da te pridelke v denar spravljaš. Takisto velja tudi o drugih pridelkih, katerih imaš nad domačo potrebo.

9. Ne pij in ne jej na medvedovo kožo! Basen o lovcih, ki sta jedla in pila pri krčmarji na račun medveda, katerega sta še le mislila vstreliti, pa ga nista, dovolj je znana, da bi jo ponavljali. In vendar je toliko kmetov, ki takisto delajo. Ni še vinograd ozelenel, je uže vino prodano; ni še pšenica vsejana, je uže dobil nekaj na račun pridelka; krava še ni se otelila, in vendar na ta račun neprevidni kmetič pije pri mesarji-krčmarji. Kolika neprevidnost in zapravljivost je to? Je-li veš, da bode dobra letina za vino, za pšenico? Je-li si gotov srečnega poroda pri kravi in zdravega teleta?!

Domača apoteka ali lekarnica.

Vsako gospodinjstvo potrebuje majhne lekarnice (apoteke); kajti za vsako malo bolehnost ali vnanje poškodovanje še ni vredno takoj po zdravniku ali zdravil pošiljati; tudi jih povsod ni moči hitro dobiti. Gospodinja pa mora tudi vedeti, čemu so razna zdravila koristna, in kako jih treba pripravljati.

Privrženci homejopatije si morejo uže gotovih malih homejopatičnih lekarnic naročiti; drugi pa, ki bolje alopattijo čislajo, morajo sami sestaviti si ter pripravljenih imeti teh le zdravil: 1. Slezov čaj (eibištê) proti kašlju. 2. Bezgovo ali lipovo cvetje proti prehladu; treba ga kuhanega piti, in zatem v toplo posteljo leči. 3. Kamilični čaj pospešuje in olajša bluvanje. 4. Grižne rože (svedrec); pije se na tešče, če je želodec bolan. 5. Sirotica (viola tricolor) čisti krv. 6. Hoffmannove kaplje proti čutniškej omotici, omedlevici, maternici, želod-

čnemu krču in koliki. Vzame se ena ali dve kaplji na sladkorji ali z vodo.

7. Melisovec proti krčevitej slabosti čutnic, pri napadu mrtuda, proti omedlevici, šumenju po ušesih, glavo- in zoboboli. Melisovca ali v sé dihamo, ali z vodo pijemo, pa tudi mazanje z njim hitro pomaga. 8. Mincelteljni in gomezeči prah proti gorečici ali zgagi. 9. Grenka ali angleška sol je dobro čistilo. Otrokom zadostuje mala žličica v 1 decilitru vode. 10. Magnezija odstranjuje želodčno kislino pri otrocih; tudi je čistilo. Proti krči v zobeh pri otrocih je izvrstno sredstvo. Baš tako pomaga proti gorečici, želodčnemu krču in koliki in maternici je dobro sredstvo, ako se ga 5 do 6 kapljic v ječmenovem ali rajževem sluzi vzame. 12. Mandlji za mandljevo mleko proti pritoku in bljuvanju krvi; poprek je dobro hladilo, vendar ga ni smeti premočnega piti. 13. Boljše hladilo nego mandljevo mleko je limonada; treba tedaj v gospodinjstvu zmiraj tudi nekaj limon imeti. 14. Kolinska voda (Kölnischwasser) za vdihanje v omedlevici; tudi ocet ali kis je proti omedlevici. 15. Testo iz gorušične moke se devlje na podplate, ali meča, ako v glavo krv močno sili. 16. Selzenevec (Malva rotundifolia) za kopelji pri vnanjem poškodovanji. 17. Gourelarska voda pri vnanjih oteklinah. 18. Črvivec ali árnik pri otiskah, zvinjenji, ranah. Prilije se mrzlej vodi za vlažne zaveze. 19. Muškatovo hladilo (balzam) proti krču, koliki in bramorjem pri otrocih je baje močno zdravilo, če se z njim maže. 20. Kafra, razpuščena v olji je mazilo proti počasnemu revmatizmu. 21. Francosko žganje, nasičeno z morsko soljo, je tudi proti revmatičnemu bolenju; prav tako olje iz jelovih češarkov. 22. Kis iz španskih muh. Platnena krpica, namočena v njem, dene se n. pr. pri zoboboli za ušesi, pri želodčnem krču na želodec. 23. Diaculum (oblíž ali „flašter“). 24. Angleški oblíž za majhne rane, da ne more do njih zrak ali prah. 25. Laško olje.

Perutnistvo.

III. Hrane dajati perutni je najbolje zjutraj na dvorišči in zvečer v njenih hlevih in kobačah. Na dvorišči perutnini jesti davati kaže za tega voljo, ker ima gospodar ali gospodinja priliko vso živad poznati in potem takem staro od mladega, slabo od dobrega odbirati in odpravljati.

Perutnini se naj daje dobro in popolno zrnje, ne pa zuna in pleve. Za 50 kokoši z nekaterimi purani in 30 golobi vred je na den zadosti, če jim se vrže 3 litre ječmena in 1 liter kuhanega krompirja zjutraj in zvečer, če si živali po dne zamorejo kaj živeža same nabrati.

Svetovati je perutnini časih položiti jajčevega luščinja in stolčenih kostij. Snažnega peska in frišne vode pa ne sme nikoli manjkati.

Nekatere rastline so perutnini škodljive, pravi strup. Britki mandeljni so perutnini tako nevarni, da vsakšna žival pogine, ako jih kaj v golžun

dobi. Goskam škoduje peteržilj in makova rastlina, recam cukrer, puranom trobelika in naprstek.

Kedar hočemo perutnino pitati ali debeliti, moramo odbrati primerno hrano. Takšne dobro hranivne reči so: 1) ječmen in kuhan krompir, 2) orehi in olje; orehi se na olji kuhajo in potem živalim v golžune pšejo; 3) grah. Tega se dene namakat v soljeno vodo, kolikor ga je za 2 dni treba in v golžun tlačiti. Prvi grah mora pa žival prebaviti, preden se mu novega gre tlačiti. Tudi jih kaže v temi zaprete imeti in za dosta piti skrbeti; 4) ajdina moka in mleko. Živali se zaprejo v kobače in v temo denejo. Vsaki den se jim v golžune vtlačijo po 4krat cmokov narejenih iz ajdine moke in mleka. Pri krmljenji se naj sveti in vse delo opravi v $\frac{1}{4}$ ure in ostala hrana odnese. Živali naj ves drugi čas mirno spijo in prebavljajo. 5) Ophano proso pomešano z ječmenom moko, nekaj putra in vode. Za piti se daje kislom mleko s cukrom pomešano!

Posilno zavarovanje proti ognju, govejej kugi, toči priporočujejo neprenohoma nekateri listi. Nam se takšna sila nič prav neče prikupiti. Več ko ima človek zavarovanščine, tem huje ga stiska za suhe denarje; itak veliki davki so pomnoženi. Reč se naj toraj vestno in mnogovrstno premišluje, preden se odloči za eno ali drugo.

Sejmi na Štajerskem. 19. nov. sv. Jurij na Pesnici, Podsreda, Ljubno, Ruše, Poljskava zgoranja, Slov. Gradec, 20. nov. Gomilice, 21. nov. Arvež, sv. Jurij na Ščavnici, sv. Jurij pod Taborom, Svetina, 22. nov. Arnož, 24. nov. sv. Marjeta na Pesnici, 25. nov. Loče, Kaniža, Ptuj, 28. nov. Šoštanj.

Sejmi na Koroškem. 24. nov. Drauburg zgornji, 25. nov. Gmind, Grajfenburg, 30. nov. Gradišče, sv. Andraž.

Dopisi.

Iz slovengraškega okraja. (Ponemčevalnica.) Nemci pač dobro vejo, zakaj nam Slovenecem tako trdovratno nemški jezik v šole usiljujejo. Kajti stokrat skušena resnica je, da se otrokom z nemščino vcepi v glavo in srce tudi zaljubljenost v vse, kar je nemškega, nasproti pa preziranje, če ne zaničevanje lastnega maternega jezika. Tako na pr. so bili v teh pohorskih krajih, vzlasti tri šole pred kakimi 30leti na glasu zavoljo uspešnega ponemčevanja, v Marenberg-u, v Šmartnu pri Slov. Gradcu in pa v Vitanji. Vsi trije učitelji so bili trdi Nemci, in nobeden ni znal slovenskega jezika! In kaj vidimo zdaj tam? Gledé Marenberga vsi pravijo, ki dotične razmere poznajo, da je zlasti tistega učitelja „zasluga“, da je zdaj v tistem kraji vse nemško in nemškutarsko. V Vitanji, posebno pa v Šmartnu, pa še tudi sedaj slovensko mišljenje prav korenin pogmati ne more.

Enaka sejavnica nemške kulture je bila, in je še — zdaj edina v tem okraji — velika četirirazredna nemška šola v Slov. Gradcu, katero obiskuje nad 300 otrok. Učni jezik je tam od 2. razreda naprej nemški, da si je izmed otrok večja polovica, katera nemški ne zna! Ne krivim pa s tem tamošnjih učiteljev; oni se morajo držati učnega načrta in g. Baumgartner bo že skrbel za to, da se točno izpelje. Zavoljo mestnih otrok, katerih je nekaj nad 100, morajo se vsi drugi otroci skoraj vseh predmetov učiti v nemškem jeziku! To je vendar očitna krivica, katera se godi trem, v Slovensgradcu v šolanim obččinam (Staritrg, Lehen in Vrhe), ki si pa ne morejo pomagati, ker so v krajnem šolskem svetu meščanom nasproti v manjšini. Ta krajni šolski svet Sl. graški šteje namreč 9 udov, 1 duhovnika (pa že pet let ni bilo nobenega zraven), 1 učitelja, 1 kr. šol. nadzornika in pa 6 od občin in Slov. graškega mesta voljenih zastopnikov. Kaka krivica se zopet tukaj kmečkim obččinam godi, vidi se iz tega, da na pr. Starotrška občina, ki ima po zadnjem štetju 614 duš, in je vsa všolana v Slov. Gradcu, voli samo jednega zastopnika v krajni šolski svet, Slov. graško mestice pa, ki ne premore čisto tisuč prebivalcev, pa sme tri zastopnike voliti! Kje je tu enakopravnost? Znano je, da po šolski postavi (9. febr. 1869) deželni šolski svet v Gradcu razsodi, koliko da ima vsaktera občina zastopnikov za okrajni šolski svet voliti. kmečki, slovenski in konservativni živelj, mora biti proti meščanskemu, nemškemu in liberalnemu!

Od novega narodnega okr. šol. sveta pa se nadejamo, da bo vse moči napel, da se vsem tem nedostatnostim enkrat že konec stori. Najboljše bi se vé bilo — že iz pedagogičnih ozirov — posebno pa še za kmečke in slovenske koristi, da se slovenske občine izšolajo iz Slov. Gradca, in se za iste tri občine naredi zvanaj mesta ena velika slovenska šola. Naj bi si potem Slov. gradčani za-sé osnovali šolo, kakoršno si najboljše nemško želé, da bi nam le naših slovenskih otrok več ne ponemčevali!

Iz Središča. (Modrinjakova svečanost. Dalje.) Razun že omenjenih, Modrinjaku prirojnih lepih lastnosti, bil je on lep pesniški talent. — Stanko Vraz jegove pesni neizmerno hvali rekoč: „da su žeženo zlato, pravi urez poezije slavjanske. — Iz njih zbori pravi, čisti um slavjanski glasom domorodnim.“ — Modrinjak je bil gledé zadržaja pesni sploh samostalen, in njegovih proizvodov veje većinom narodni duh. — Jezik mu je izvzemši nekoliko nemških in magjarskih besed čist, krepek in jedrnat; se ve da rabi Središko narečje pomešano s kajkovsko hrvaščino. Uzrok da se Modrinjak, imajoč lep pesniški talent, ni v pesništvu popel na višjo stopinjo je, da je on zlagal pesni v naglici, in ni imel namena, jih razglasiti po širokej domovini; zlagal jih je pri

priložnostih in jih čital znancem in prijateljem v ožjem krogu. Ko je bil dobre volje, zapel je tudi katero v pričo svoje družine. Ko bi Modrinjak imel, kakor pesnik Vodnik blagodušnega barona Zoisa, zraven sebe enakega, za vse kar je dobro in lepo živo vnetega, učenega, svojo domovino iskreno ljubečega možaka, kakoršen je bil baron Zois, ki bi vedno ga podbadajoč na delo jegove pesni pretresoval, kazalo bi se lice slovstvene zgodovine štajerskih Slovencev celo v drugej podobi, nego žalibog sedaj in mogoče bi bilo, da bi Modrinjak potegnil duhovitega Stanko Vraza za seboj v vilinsko kolo domačih pesnikov. — Človeku je žal, da se je Modrinjakovih pesni tako zelo neznatno številce ohranilo in izvedevši kakim načinom se je zgodilo, da se je večina jegovega duševnega blaga za vselej uničila, mora domoljubno srce boleti. — Ko je namreč počil glas o Modrinjakovej smrti, prišel je, kakor navadno, neki pisar, da bi popisal jegove stvari in ta zloben človek je vse, kar je našel pisano domačim jezikom, zazdrapal in vrgel na smetišče. Slučajno je pred pesnikovo smrtjo prinesel jegov pokojni bratič, Lovro Modrinjak, malo knjižico jegovih pesni na svoj dom, kder jih je Stanko Vraz prepisal. Akoravno tedaj zapuščina Modrinjakovih pesni ni velika, vendar bi občno poročilo o njih bilo precej obširno, in iz tega vzroka tudi to glede pozameznih pesni opustim, opozoreč č. bralce na knjižico, ki jo je spisal g. Božidar Flegerič, in ki se dobi po 10 kr. pri slavnostnem odboru v Središči. — Ta knjižica obsega životopis Modrinjakov ter poročilo njegovih pesni in jo priporočamo, da si jo slovensko občinstvo oskrbi, da bolje spozna vrlega možaka, ki je kot rojen Središčan prvi med nami kraj deroče Drave začel dramiti pevaje speče si brate Slovence.

(Dalje prihod.)

Iz Babinec. (Neugodno vreme) nam križa račun pri jesenskih opravilih. Nekteri so komaj nekoliko „zmagali“ in posejali, potem pa je dva palca debeli sneg pokrtil ravno polje, kjer smo med ostalim imeli tudi veliko hajdine, ki se je ovači prav dobro obnesla, toda pri navstalih okoliščinah so zrnje smukale grdobne miši, kavrani in druga nesnaga. To je pač zakrivila deloma trgateg, ki se je letos nenavadno zarano začela. Vsled tega so namreč viničarji, ki si večjidel po polji kruh služijo kot mlatiči in težaki, morali delati pri vinogradih ter pomagali spravljati grozdje, kar ga je bilo še preostalo toči in drugim vjimam. Blago vreme, kakoršno smo imeli o začetku lanjske zime, nam je zopet sedaj dobro došlo. Če nam pa upanje na boljše čase po vodi splava, potem bo v državnej kasi še večja suša. Kakor namreč „Slovenec“ od 5. novembra poroča, je državni dolg od novega leta do konca junija narastel za 50,912,830 gold., a ves dolg znaša 3,215,356,945 fl.! Od tega se mora plačevati letnih obresti 132,535,060 fl. Omenjeni list pri-

stavlja: Kedaj bomo pač prišli do tolikanj zaželenega časa, ko bode država imela več dohodkov kakor stroškov in se bo zamogla misliti na znižanje tako ogromnega državnega dolga?

Od sv. Petra v Medvedovem selu. (Župan. — Čudna razdelitev podpore.) Naša občina obsega skoraj vso faro, 250 hiš. Vkljub temu si nismo vedeli dovoljno dobrega župana izvoliti. Mnogi obžalujejo to izvolitev in želijo novega župana tje med mohamedane z njegovim babjim modrovanjem vred. Po toči poškodovanim delilo je se nekaj podpore pa z razdelitvijo tudi niso ljudje nič kaj zadovoljni. Ni se gledalo toliko na uboge, ki pridejo na zimo res v zadrego in pomanjkanje ter nimajo ne živeža pa ne obleke za se in za otroke. Velikoveč gledalo je se na premožnejše, ki imajo še starino na prodaj, živino po rejah in denarjev na posojilih. Takšni so največ prejeli. To se nam nikakor prav ne zdi.

Z murskega polja. (Občina Stročja ves), od nekda na dobrem glasi kot slovenska ves, se nam hoče po sili ponemčuriti. Njeni predstojnik, bivši žandar, se dela in sili, kakor da bi uže čista bil pozabil, kako je njegova mati nekda: oče naš molila; skoraj ga bode vsakšne slovenske besedice sram. To ni lepo. V lastno skledo pljuvati je uže od nekda nespodobno. Občina imela je lepe pašnike; naši predniki so jih na raboti zaslužili. Sedaj so pa travnike po tozbah in pravadah raztrgali. Le nekateri še jih imajo, drugi so pa travnike prodali in — zapili, največ na Prekmurskem, kamor zahajajo se kratkočasit in zapravljat! Tu je poboljšanja želeti!

Od sv. Lovrenca v Slov. gor. Dne 30. okt. t. l. je imelo naše politič. narod. gosp. društvo svoj občni shod. Vdeležitev je bila sicer vremenu primerna, a poleg vsega je bil shod zanimiv. Imeli smo priliko spoznati gospoda nam nekaterim še nepoznanega novega c. k. okr. glavarja, kateri nas je počastil kakor c. k. komisar. Govorili so: Č. g. Jakob Meško, župnik o nekaterih napakah pri gospodarstvu. Č. g. Jožef Šinko, kaplan o devetletnem delovanju društva in g. France Sijanec, nadučitelj o pripomočkih na predka prostega ljudstva. Slednjič še je razlagal g. Koser, društveni predsednik, o sadjereji. Da ne potratim preveč prostora, izrečem samo to željo, da bi se večkrat pogovarjali o tako važnih rečeh v prid nam zastalim Slovincem. Omeniti še mi je, da je ostal stari odbor vsled predloga društvenega uda, Antona Hrvata. Da se v kratkem zopet vidimo.

F. S.

Iz Celja. (Celjski opat) ni ud tiskovnega društva naše škofije, tudi ni prijatelj „Slov. Gospodarja“, pač pa se v ta list nasaja, kder le more. Molčali bi o tem, ko bi reči opat Wretschko ne bil pred sodnijo spravil. Dne 6. jul. t. l. bila je pastoralna konferenca v Celji; ob konci je mnogozaslužni župnik Vojniški, č. g. Ferenčak nasvetoval: naj se poprosi preč. lavantinski ordi-

narijat, da se kronika naše škofije ne bode tiskala pri celjskem tiskarji g. Rakuschi ter da naj duhovniki ne kupujejo ondi tiskovin, dokler bo g. Rakushev list, znana „Cillier Zeitung“, psovala na mešnike in slovenski narod. Celjski opat se je precej zoper to izrazil. Vendar ker mu ni pritrđil nobeden duhovnikov, smatrala je se reč kot sprejeta in je konferenčni tajnik nasvet zabeležil v konferenčni zapisnik. Več duhovnikov je potem želelo, naj se g. Ferenčakov nasvet objavi v „Südsteirische Post“ in „Slov. Gospodarji“. To se je tudi zgodilo. Sedaj je celjski opat poslal obema listoma popravek, ki se pa uredniku Slov. Gosp. ni zdel resničen, zato je pisal opatu, naj odjenja, kajti drugače ga bodo duhovniki dolžili, da neresnico govori in piše. Opat se ni zmenil za to, ampak je dne 23. avgusta odpisal, da se ima popravek z ozirom na § 19. tiskovne postave natisniti. Tega v prvem pismu opat ni storil. Zato mu odpiše urednik, kojemu se je popravek v papirnem košu zgubil zapolovico, ki je se bila odtrgala. Vzel si je toraj opatov popravek v „Südsteirische Post“ za obrazec ter po njem manjkajoči kos — bilo je par stavkov — in kolikor je se spominjal, dostavil in popravek dal natisniti v „Slov. Gospodarji“. Reč je bila tista, le besede bile so v drugem delu drugače postavljene in nekatere izpuščene, med tem ko je prva polovica bila ponatisnena s vsemi opatovimi pravopisnimi kozli vred. Opatu pa to ni ugajalo in je urednika zatožil pri celjskej okrajnej sodnji. Dne 19. sept. t. l. je celjski opat, dekan in župnik Wretshko, šel naprej v sodišče, spremljan od freimaurerske novine „Cillier Zeitung“ lastnika g. Rakuscha in njenega urednika g. Besozzija, bivšega komedijanta. Urednik je se trdno zagovarjal pa sodnik g. dr. Vokaun je ga obsodil na 50 fl. plateža s pristavkom, „ker se je bila veljava pastoralnih konferenc in čast duhovniška žalila.“ Opat je bil strašno tega vesel, toda veselil je se samo do 10. novembra t. l. kajti urednik je vložil rekurs in pri rekursu zmagal potlačivši Wretschka opata.

(Konec prihod.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svtili cesar so odpotovali na Ogersko, kder tudi nadvojvoda Rudolf s princesinjo Štefanijo kraje in ljudi obiskuje, povsod sijajno sprejet. — V državnem zboru predložil še minister Dunajevski proračune za leto 1882., t. j. koliko bo državnih potroškov in koliko dohodkov, prvih bo 470,892.393 fl., drugih pa 433,082.858 fl., toraj zmanjka 37,809.535 fl. V tem primanjkljeji tiči 10 milijonov za poplajevanje starega dolga in 5 milijonov za nadaljevanje Arlberške železnice s tunelom. Pri tej priliki je še minister naznanil, kako hoče primanjkljeje pokriti: prvič z večjo colnino na tuje blago, z novim davkom na hiše, na pristojbine, borzo itd.,

vkup 17¹/₂ milijonov; dalje naznanil je minister, da je potreba potroške zmanjšati, posebno pri penzijonih, pri upravi ali številu uradnikov ali uradov. Da se ta reč dobro prevdari, se z dovoljenjem cesarjevim snide kmalu komisija izvedencev. Minister Dunajevski je govoril jako spretno, kakor mož, ki svoj posel dobro razume. Naši poslanci so mu v mnogih rečeh z živahnim dobroklicanjem priterjevali. — Nemški liberalci so precej mirneji, kakor spomladi; sedaj tuhtajo, kako bi se trdno zedinili in potem še jedenkrat v grof Taaffejevo ministerstvo butnili, da je vržejo z ministrskih stolov. Bo pa težko kaj zdalo. — Na Dunaji zboruje tudi več tisoč obrtnikov in sklepajo o tem, kaj bi naj državni zbor storil, da bi jim se zanaprej bolje godilo, kajti od liberalcev zmišljena obrtnijska svoboda jih stiskava ravno tako, kakor kmete svobodno trganje posestev, svobodno ženitovanje itd. — Gorica šteje 20.000 prebivalcev, med temi 1500 Nemcev. No, in za otroke teh je dobro skrbjeno: imajo pred nosom nemško realko, nemško gimnazijo, nemško učiteljšče; slovenska deca v Primorji se mora v ljudskih šolah nemški učiti, italijanska pa ne. — Ogerski bivši poslanec stari Gyczy nasvetuje še več indirektnega davka, da se pokrijejo od Magyarov strašno na visoko vgnani državni potroški; to je slaba tolažba za itak že obložene ogerske davkoplačilce. V nekaterih krajih Ogerske trpijo ljudje uže glad, posebno pri Rumunih. Na Slovake iz nova pritiskajo s pomagjarovanjem; srbski narodnjaki so pri volitvah za cerkveni zbor v Karlovcih zmagali. Imajo 35 poslancev; magjaroni pa samo 15; magjaronski škof Angyelič gotovo ne bode patrijarh. — V stalni pokoj stopil je fml. baron Rodič, mnogozaslužni c. kr. namestnik in poveljnik v Dalmaciji; on je pomagal Hrvatom, Italijane znatno spodrinoti. Naslednik mu je fml. Jovanovič, slavni dobitnik Hercegovine.

Vnanje države. Bismark se je zavoljo slabega izida volitev v državni zbor tako razljutil na liberalce in Jude, da je cesarju najavil svoj odstop od ministrovanja. Rekel je, da, ali odstopi ali pa s katoliškimi in drugimi poslanci potegne. Cesar mu je baje vse dovolil in tako je se nadejati, da preneha ondi preganjanje sv. katoliške cerkve. — Francozi imajo sedaj, kar so jihovi freimaurerji najbolj želeli; njihov glavač in Jud Gambetta je predsednik novemu ministerstvu in vsled tega je veliko veselje po vseh liberalnih listih. Tunis so francoski vojaki skoraj ves zasedli in tako lep in od nekđaj zaradi rodovitnosti slovit kraj zemlje pridobili. To pa Italijane, ki so mnogo bliže, močno boli, in lovijo po zaveznikih. Zato je moral kralj s kraljico obiskati našega cesarja. Toda komaj domov prišedši, zavezdel je, da so magjarski državniki Kallay, Szlavy in grof Andrassy zoper zvezo z Italijani, to je te silno razburilo. — Angleži mirijo nezadovoljne Irce z vojaki in policaji; na otoku Malt.

hoteli so angleški jezik vvesti v šole in urade; toda italijansko prebivalstvo se je razdraženo vzdignilo in prošnjo angleške kraljici poslalo zoper takšno „barbarično“ početje. — V Severni Ameriki teče sodnijska obravnava zoper Guiteau-ja, ki je predsednika republike, Garfielda, bil obstrelil, da je moral ta umreti. Zdivjani človek se dela, kakor da bi nor bil. Obsojen bo vsakako.

Za poduk in kratek čas.

Kula Ali paše Čengić-a.

V soboto 12. oktobra sedim po dokončanem obedu mirno za mizo, pregledovaje zanimivo knjigo, izposojeno od g. Hrgaloviča, dragomana ali tolmača pri avstrijskem konsulu v Sarajevu, knjigo, ki je nosila na čelu napis: „Narodne pesme bosanske in hercegovske skupio Ivan Franjo Jukić, Banjalučanin in Ljubomir Hercegovac (o katerih dveh pisateljih mnogozaslužnih hočem pozneje in posebej govoriti), izdao o. Filip Kunić Kuprješanin. V Osieku 1858. Izmed vseh 50 junaških pesnij prijela me je najbolje 41., ki poje kako je ženi paša Čengić svojega sinka Smahil bega, onega istega moža, ki je bil, kakor gori rečeno, tako sramotno pa zaslužno od Grahovljanov vjet in ubit. Ne daleč od Mostara ob vodi Neretvi pri studenci Jezeru dal je oča svojim svatom na čast napraviti dirjanje s konji, katere vaje se je vdeležilo dve sto turških junakov. Za „košio“ ali dobitok onemu, ki bode prvi s svojim zrebcom dosegel zaznamenovano mesto, ponuja paša Čengić lepo robinjo in ž njo še sto rumenih cekinov. Po silnem naporu in ljutem boji prejel je določeni dar neki Asanaga Dužda s Cetinja. Ali ker mu je poginil gavran, ne more, ga tudi on od žalosti preboleti; zato pesen končuje: „gdie je srieče, tu je i nesrieče.“ Zaprl sem bil ravnokar debelo knjigo in v stran položil, na to pa podstavil desnico pod svojo glavo, kakor bi bil hotel misli vrediti, ki so vse povprek in križema rojile po možganih — pa v tem hipu potrka nekdo na vrata in brez odloga odpró se duri na stežaj, da vstopi v sobo šest mož: major Theuerkauf, kapetan pl. Bosét, nadzdravnik dr. Habart vsi trije od našega oddelka, ostale tri osebe pa so mi bile do cela neznane. Vendar došlim gostom še nisem bil prav z očmi v oči pogledal, ko mi že mlajši podaja roko in resnobno govori: gospodine! pozdravlja in klanja se ti Ali paša Čengić, gospodar tega grada; ta le drugi je moj sorodnik Tahirbeg od Blažuja in oni tretji je moj spremljevalec in tolmač. Misli, misli dobro, dragovoljni čitatelj! kako začudeno sem gledal to trojico, ki je kakor z neba v mojo izbo padla. Ali paša in Tahirbeg Čengić živa pred menoj? To ni mogoče, zdelo se je meni, tako nemogoče, kakor bi bil visoki Trebevič brez doline ali bi tekla Bosna nazaj po strmeh Igumanu. Pa zakaj bi dvojil in

ne verjel, ker me mož tako ozbilno zagotavlja. Zatoraj nemudoma ponudim paši narobe postavljen zaboj, ki mi je služil za sofo, da se vsede; druge obiskovalce pa posadim na postelj in na široko, za sedenje pripravljeno okno. Zajedno postrežem gostom s finim bosanskim duhanom, s tečnim komis-hlebom in črnim vinom, ki sem ga od obeda prihranil za večerjo. Paša si takoj zvije čedno cigareto, jo zažge in reče: ovi duhan ne miriši vrlo dobro, dasiravno mora drage cene biti. Bošnjaci sploh ne poznajo finega duhana; to velja le o Hercegovincih. Ni ga duhana boljšega od hercegovskega. Jaz za svojo osobo pušim le tega. Ednako je sodil tudi Tahirbeg, ki je mirno pušil in si pustil skozi okno solnce v obraz sijati. Po kruhu ni nijeden stegnil roke. Gledé vina pa sem bil v zadregi, ker sem si prepozno domislil, da bi prav za prav ne smel te pijače gostom ponujati, ker muhamedanci ne pijo vina. In res! paša je takoj zategnil usta in odkimal z odločnim jok „vina neču“. Iz zadrege me je rešil dragoman, ko zgrabi kupico rekoč: Nisem sicer prijatelj vinu, pa pri tej priliki hočem to le čašico zvrniti, da okusim, kakošno vince srkajo avstrijski vojaci. Pivčev vedri obraz je kazal, da kapljica ni bila najslabša; sosebnó še zato ne, ker je Srbin še v čutaro pogledal, pa je bila že prazna, kar je očitno obžaloval. Zatim smo besedovali o različnih stvaréh. Ali paša se je hvalil, da je obhodil že prav mnogo sveta; da je bil v Pešti in Beči, v Parizu in Londonu. Opisoval nam je kamenito Hercegovino, skalovito Črnogoro in nje hrabrega kneza in vladiko. Mož je bil nenavadno zgovorljiv in gostih besedi. Le Tahirbeg je slonel mirno ob oknu, kakor bi ga iz kamena iztesal. Molčal je kakor rog na klinu; a globoke oči so se mu nemirno valjale v debeli glavi. Tudi paša je strelovito metal svoje oči po vseh kotih, kakor bi česar iskal. In res! vpraša naposled: kde pa so moja dragocena ogledala, ki so prav v tej sobi visela? kde pozlačeni svečniki, kde mehke sofe, kde lepe postelje, kde umetno izdelane ključavnice na durih? Zgubljeno li je vse? Niste li tu ničesar našli? Ničesar razun golih sten, odgovorimo mu skoro vsi zajedno. Kar vidiš sedaj po vežah in izbah, to je naše blago, naša priprava, naše pohištvo. Jeza, huda jeza je vidno grabila moža, pa kaj hoče? Zadovoljen je moral biti, da je še nosil glavo med plečmi. Zakaj je bežal pred našo armado, zakaj ni ostal doma, kakor so ostali drugi pa se jim ni niti las skrivil? Zakaj je utekel, kamo jo je pobrisal in kde se je boril zoper naše, vsa ta vprašanja bila nam so na jeziki, ali srca nismo imeli, da bi jih stavili velikemu gospodu, ki nam je v resnici imponiral s svojim obnašanjem in ponašanjem. Vsaj pa je tudi Ali paša Čengić krepke in ravne, lepe in uzorne postave. Glavo mu je kril rudeče-črnkast fez z dolgo in debelo svileno kito. Izpod okroglega, vedrega čela ste mu žareli dve očesi prebodljivega po-

gleda. Pod orlovim nosom vile so se goste brke, s katerimi si je rad ponosno poigral. Da kratko bosanski rečem, imel je Čengiç pravo „ruso“ glavo. Obleka je bila skoro vsa od čiste svile: srajca, prslek, hlače in nogovice. Preko teh haljin nosil je dolg, predragocen kožuh, katerega je robil naj-finejši hermelin. Okolo vrata mu ste viseli dve zlati verižici, ki ste pri vsakem koraku lahko zarožljale. Hoje je bil počasne pa ponosne; stopal je krepko in odločno, glavo je držal po konci, nos nosil je visoko. Pri govorjenji, pušenji, sedenji i šetanji kazal je mož, da je vaje, zapovedati ter strahovati onega, ki bi utegnil toli predrznega čela biti, da bi se ustavljal jegovim ukazom. Kadar sem pogledal tega bosanskega granda, vselej mi je pal na um Kapanej, o katerem štigmanci poje sloviti Dante, da se jegov napuh še v peklu ni vpognil. (Div. comedia I, 14, 64). Tahirbeg je bil skoro ednako oblečen. Le mesto kožuha je nosil črez srajco in prslek okusno, svilenopico. Obraza pa je bil temnega, odurnega. Kadar koli sva se srečala z očmi, trenil in zamižal je nekako jezen in nevoljen. Košate in mršave mustače so ga kazale še bolj resnobnega in neprijaznega. Zvedavo in rado je počivalo moje oko na teh dveh potomcih glasovite rodovine Čengiçev, katerih posamezna imena bodo preklinjana v bosanskih narodnih pesnih, dokler bodeta Bošnjakom vzbajala mesec in solnce. Zavrit v vsakojake misli bil bi skoraj preslišal zahvalo, kojo mi je izrekal paša za uljudni sprejem. Sprevodili smo trojico skozi vse prostore obeh hiš tje do elegantne v Beči kupljene kočije, na kterej so se gosti iz Sarajeva pripeljali in sedaj v Blažuj odpeljali. Kakor bi s puško poknil, raznesla se je naglo po Sarajevske dolini vest, da se je povrnil Ali paša. Drugo jutro že izpraševali so me sosedi: došel li je pašo? Bode li konak zopet jegov? Ah mili Bože! neče li nam general Filipovič pomagati? Sam večni Bog zna, kaki krvnik je ta človek Ali paša! Tako je tugoval in tarnal siromašni narod, meni pa je srce bolelo, ker nisem mogel ničesar določnega vprašalcem odgovoriti. Še le tekom časa smo zvedeli resnico, da je paša poprosil milosti, da se sme z vso družino v Sarajevo vrniti, Tahirbeg pa v Blažuj, ker sta oba obljubila popolno udanost in prisegla neomejeno pokorščino. Vendar jih hiše nam ostanejo v naših rokah, dokler nam bodo potrebne za bolenike ali za stanovanje vojakov. Ne dolgo zatim obiskal nas je Ali paša znovič v društvu dveh osmanskih uradnikov ter nam povedal, da se sme na kulo vrniti, kadar postane prazna bolenikov. Pritožil se nam je, da mora sila drago plačevati stanovanje v Sarajevu, zatoraj želi, da bi zamogel v kratkem pod lastno streho prebivati. Ali par mesecev bode mož že še moral čakati. Naj le za pokoro nekoliko okusi, kako grenko in bridko je živeti pod tujim stropom in še za drag denar. Preskočiva sedaj, blagovoljni bralec! od tega moža,

za katerega je Bošnjakom in morebiti tudi tebi toliko mar, kolikor za moža v meseci, na druge bolj zanimive, bolj spomina vredne reči in dogodke.

Dr. Mihajlo Napotnik.

Smešničar 46. Neka žena razodene svoji prijateljici skrivnost, katero jej je mož povedal; na to pa zatrdi žena prijateljici: „Ti, da tega ne boš komu pravila“. „Oh, bodi brez skrbi — bom molčala, kakor ti sama“. Slavomil.

Razne stvari.

(Za „Narodno društvo“) zanimajo se hvala Bogu skoraj vsi odličnejši narodnjaki. Naš mnogozaslužni poslanec g. dr. Vošnjak želi ime prekrstiti v „Slovensko društvo“. Dobro, tedaj snujemo „Slovensko društvo“. Priprave v Mariboru smo pričeli!

(*Ptujsko c. k. glavarstvo*) je v uradnem listu „Grazer-Zeitung“ naznanilo, da se bodo lovske pravice dražbala 5., 6., in 7. decembra. Razglas je tudi pisan in tiskan v pravilnej slovenščini. Slava in hvala!

(*Pri sv. Lenartu v Slov. gor.*) je zaprt tat Andrej Eichholzer in mnogo nakradenih in mu odvzetih rečij, katerih lastniki še niso znani, n. pr. sreberna ura, 17 srajc itd.

(*V gornjej Lendvi na Prekmurskem*) stanuje grof Bathyany. Temu je 17letni kočijaš Alojz Hafner iz Maribora ukradel 3300 fl. v bankovcih, zlato uro z zlato verižico in všel.

(*Napredovalno gospodarsko šolo*) sujujejo v Velikej nedelji.

(*Ptujskemu mostu*) popravljajo jedno stolico za 380 fl.

(„Šnops“ točiti) smejo v mariborskem glavarstvu Kreitner v Digošah, Klepp pri sv. Marjeti, Pivec v Selcah, Kum v Studencih, Kellner v Slov. Bistrici, Bezjak v Črmlenšaku, Svati pri št. Iliji, Probst v Selnici, Stuber in Duh v Zimici, Sollag pri sv. Roprtu, Črvek v Jarenini, Wenedikter pri sv. Lovrenci, Jakopp v Rušah, Weingerl pri sv. Jakopu, Kumar in Kosar v Dupleku.

(*Ogenj*) bil je v Loženeku v fari sv. Marjete na Pesnici in pokončal viničarijo g. Poka. Otroci so baje pod streho zakurili.

(*Premembe pri vojaki meseca novembra*) dale so nam 6 novih feldzeugmeistrov, 5 feldmaršallajtnantov, 13 general-majorov, 26 obristov, 41 obrist-lajtnantov, 60 majorov, 295 stotnikov, 317 nadlajtnantov in 313 lajtnantov.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali čč. gg. Sinko 26 fl. (ustn. dpl.), Osenjak 11 fl., Haubereich 11 fl., Kotnik in Majeen po 2 fl., Tomanič, Arzenšek, Hribovšek, Trstenjak Jak., Kramberger Mart., Šlander in Plešnik po 1 fl.

(*Naš domači regiment*) Litzelhofen štev. 47 seli se na Dunaj 16., 17. in 18. novembra t. l. Pelja se pa nad Salzburg. Najprej je odrinol 1 bataljon in muzika.

(Spremembe v Lavantinski škofiji). Umrli so č. g. Zupanc, župnik pri sv. Marjeti pod Laškim, 61 let star, č. g. A. Klemenčič, župnik v pokoji v Mariboru 75 let star, č. g. V. Kolar gre kot provizor v Kebelj. Prestavljeni so č. gg. kaplani: J. Jan. v Reichenburg, Fr. Pignar v Lembach, Kolenko k sv. Vrbanu pri Ptuji, J. Šmid v Rečico, J. Tamše v Koprivnico. Č. g. Fr. Zdolšek postal je župnik v Solčavi; č. g. J. Pribovšič pa vojaški kaplan I. vrste v Ljubljani.

(Dražbe) 21. nov. Jož. Hraš v Slapah 2500 fl. 23. nov. Jož. Brošej v Paulovcih, 25. nov. J. Schönwetter v Nivercih 1174 fl. 26. nov. Ana Kolarič 935 fl.

Loterijne številke:

V Trstu 12. novembra 1881: 37, 36, 38, 57, 89.
V Linci " " 67, 81, 80, 23, 90.

Prihodnje srečkanje: 26. novembra 1881.

1—2

Pisarnica

g. dr. Janko Serneca
je sedaj v g. **Reiserjevej hiši**,
v poštnj ulici v Mariboru.

V Jarenini

bode se v sredo 23. novembra **19 polovnjakov** novega cerkvenega vina po dražbi prodavalo. Začetek ob 10. uri dopoldne.

Cerkveno predstojništvo.

2—3

POZIV.

C. k. okrajna sodnija v Mariboru l. p. pozivlja vse tiste, kateri imajo kot upniki kakšno pravico do zapuščine dne 6. oktobra 1881 brez testamenta zaumlega g. dr. Karola Ipavica, advokata v Mariboru, da se pri tej sodnji oglasijo in svoje tirjatve due 7. decembra 1881 razkažejo ali svoje prošnje pismeno vložijo. Ako tega ne storijo, zgubijo vsako nadaljšnjo pravico do zapuščine, ako bi uže z drugimi plačili bila izerpljena, izvzemši ako imajo zastavno pravico.

C. k. okrajna sodnija v Mariboru

dne 31. oktobra 1881.

Gerčar,

c. k. okrajni sodnik.

Organist in mežnar

dobi službo v **Podčetrtku**. Pogodbe se zvejo ustno ali pismeno pri tamošnjem cerkvenem predstojništvu. 3—3

1—3

Mlin na prodaj

je v **Slov. Bistrici**. Ovi mlin ima 4 tečaje, vedno in močno vodo. Kdor hoče več izvedeti, ta se naj obrne do posestnika.

**Dunajsko zavarovalno društvo
na Dunaji.**

Poroštvenska zaloga:

goldinarjev 4,500.000 av. velj.

„Dunajsko zavarovalno društvo“ zavarujè

zastonj v prvem leti,

če kdo **na 6 let** da zavarovati:

hiše, gospodarska poslopja; pri takšnih zavarovanjih prične vplačanje še le v 2. leti in se završuje potem v 5letnih rokih.

Generalni zastopnik v Gradci

G. MICORI

v gosposkej ulici šte. 10.

7—12